

44 x

... o telatech ...

Odchov telat beze ztrát

doc. Ing. Oldřich Doležal, DrSc.

Ing. Stanislav Staněk, DiS.

SKALSKÝ DVŮR, 4. prosince 2012

... úvodem ...

**Co nás při odchovu telat
nejvíce trápí ?**

OŠETŘOVATELÉ NEZVLÁDAJÍ POROD!

- předčasná nebo naopak velmi pozdní asistence při vybavování telete,
- nekontrolovaný stav porodny, (podestýlka, počet zvířat, stav žlabu a napajedla
- noční hlídači (pokud jsou) nejsou pravidelně proškolení
- při vybavování telete se používá nepřiměřená síla, nevhodné pomůcky

NEDOSTATEČNÉ POPORODNÍ OŠETŘENÍ TELAT

- telata se neosuší
- nepozná se podchlazení telete
- neošetření pupku vhodnou desinfekcí aj.

NEDOSTATKY V MLEZIVOVÉ VÝŽIVĚ

- pozdní napojení telete mlezivem
- napájení telat nekvalitním mlezivem
- nedostatečný objem mleziva v prvních 24hodinách
- nízká teplota mleziva při jeho podávání aj.

NEDOSTATKY V NAPÁJENÍ TELAT MLÉČNOU VÝŽIVOU

- krmení nepasterizovaným odpadním mlékem
- nedodržení poměru ředění mléčné krmné směsi
- nízká teplota mléčného nápoje
- nedostatečná hygiena při napájení aj.

NEDOSTATKY V USTÁJENÍ TELAT

- minimalizované rozměrové parametry boxů a kotců
- znečištěná a velmi vlhká podestýlka
- problémy s podchlazením či naopak s přehřátím telat aj.

NEDOSTATKY V ZOOTECHNICKÉ PRÁCI

- detailně se neevidují příčiny onemocnění,
- telata se označují velice pozdě
- event. odrohování telat se děje i po měsíci věku
- ve velké většině podniků se novorozená telata neváží

NEDODRŽOVÁNÍ ZOOTECHNICKÝCH PRAVIDEL

- chybějící základní hygiena zaměstnanců při rutinních činnostech
- chybějící kafilerní box na farmě
- nedostatek čisticích a desinfekčních prostředků
- nepoužívání ochranných pomůcek
- asanační služby zajíždí přímo na farmu aj.

NEDOSTATEČNÝ OBJEM INVESTIC DO ODCHOVU TELAT

- morálně i fyzicky staré systémy ustájení,
- převažující podíl manuální práce, a to často bez jakýchkoliv pomůcek nebo technických prostředků

... otázky a odpovědi ...

1.

NA FARMĚ CHYBÍ INFORMACE O ODCHOVU TELAT !!

Povinností chovatele je shromažďovat informace o:

- Průběhu telení a výskytu veškerých problémů v jeho průběhu.
- Poporodní a kontinuální hmotnosti telat v průběhu celého odchovu, včetně odstavu.
- Intenzitě denních přírůstků v průběhu odchovu.
- O kvalitě a přijatém množství mleziva telaty.
- Spotřebě mléčných nápojů a starteru telaty, jako podkladu pro rozhodování o připravenosti telat k odstavu.
- O nemocných, léčených a uhynulých telatech apod.

2.

KDY MÁ BÝT TELE ODDĚLENO OD MATKY?

- Hlavní důvod pro časně oddělení telete od matky, tj. nejpozději do 12hodin je zvýšený infekční tlak
- Kráva-matka musí být co nejdříve podojena a teleti podat do 2,5hod. kvalitní oddojené mlezivo.
- Etologický důvod – resp. chování a tvorba vazby mezi matkou a teletem. Po porodu by měla mít matka (v případě jejího dobrého zdravotního stavu a dobré nálezové situace na farmě) možnost navázat sociální kontakt a pečovat o něj.

- Příliš pozdní oddělení telete od matky je pro oba jedince stresující, a to v porovnání s oddělením časným (tj. do 12 hodin).
- Podle americké studie (tabulka) souvisí i doba pobytu telete s matkou s četností úhynů.

Úhyny telat v závislosti na délce setrvání s matkou v porodním kotci

Čas v hodinách	Počet stád	Průměrné úhyny u telat ve věku 7 až 180 dní věku
2 – 6	13	5,2
7 – 12	35	9,3
13 – 24	32	10,7
25 – 48	24	20,5
48+	35	14,4

3.

ZÁKLADNÍ PRAVIDLA ODCHOVU TELAT s ohledem na jeho další využití v chovu

Základní pravidla odchovu telat, mají společného jmenovatele, a to číslo

2,5

do 2,5 minuty	zajistit dýchání telete, odstranit zbytky plodových obalů a vod z mulce a dutiny ústní, zajistit rozdýchání telete i s využitím resuscitační masky
do 2,5 hodiny	zajistit příjem adekvátního množství kvalitního mleziva, uskutečnit důkladnou prohlídku zdravotního stavu, zabezpečit ošetření pupku desinfekcí a tele zvážit
do 2,5 dne	zabezpečit eliminaci rizik spojených s průjmovými onemocněními (kvalita mléčného nápoje, hygiena napájení, čisté a suché lože aj.), tele označit ušní známkou a informace předat do ústřední evidence
do 2,5 týdne	eliminovat rizika spojená s respiračními onemocněními a druhou vlnou průjmových onemocnění (suché a řádně nastlané lože, hygiena napájení telat, kvalitní starterová výživa), včasné zahájení zkrmování starteru
do 2,5 měsíce	zkontrolovat množství spotřebovaného starteru a tím i připravenosti telete na další etapu odchovu a v případě, že není schopno být přežvýkavcem, pak musí být z chovu vyloučeno, včasné odrohování telat (do 4 týdnů věku)
do 2,5 roku	zhodnotit první výsledky reprodukce a produkce mléka krávou a rozhodnout se o jejím setrvání v chovu

4.

JAK POSTUPOVAT PŘI VYSOUŠENÍ TELETE A PŘEDCHÁZET JEHO PODCHLAZENÍ?

- Po narození je tele mokré od plodových vod, které se za teplého, ale i chladného počasí z jeho povrchu vypařují.
- Vypařováním (evaporačním ochlazováním) je však současně z organismu odváděno teplo.
- Intenzivní odpar je spojený s velkými ztrátami tepla, čímž se riziko podchlazení u telete zvyšuje.
- Letální je společné působení *průvanu, vlhkosti a nízké teploty*.

Proto:

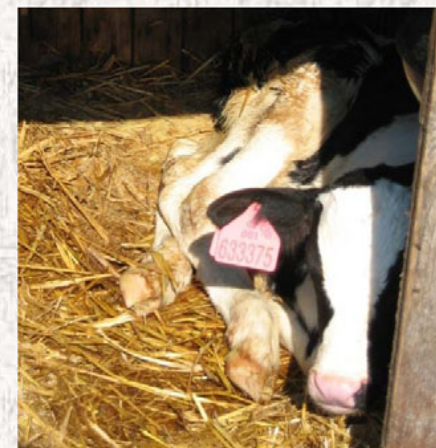
**ZABRAŇTE INTENZIVNÍMU
PROUDĚNÍ VZDUCHU –
PRŮVANU V PORODNĚ
(vraty se nevětrá!)**

- Kontrolovat průběh mateřské péče o tele (ta může s krátkými přestávkami trvat až 2 hodiny)
- Telata s mokrou srstí dodatečně vysušit!
- Tele, odmítnuté krávou je v rukách chovatele. Proto jeho asistence rozhoduje o dalším přežití telete.
- Odmítnuté tele nepolévat žádnou tekutinou, ani jej neposypávat jemně mletými jadrnými krmivy, které na těle telete vytvářejí splepené „chuchvalce“ srsti, čímž se ztrácí termoizolační funkce)

- Zesláblá a telata po komplikovaných porodech je možné po vysušení umístit na velmi krátkou dobu do speciálních boxů opatřených infrazářiči, nebo můžeme telata obléci do speciální pratelné termovestičky (max. na dobu 2 až 3 dnů),
- Podestýlka porodního kotce nebo individuálního boxu musí být vysoká alespoň 20 až 25 cm,
- Tele nedostatečně vysušené a ještě „za mokra“ umístěné do individuálního boxu, kde na něj působí intenzivní sluneční záření se může velmi rychle podchladiť

5.

JAK MÁ OŠETŘOVATEL ÚČINNĚ ZASÁHNOUT při podchlazení slabých telat?

PREVENCE podchlazení telat spočívá v:

- dokonalém osušení narozeného telete (utěrkami, věchty slámy)
- umístění telete na dostatečně vysokou vrstvu suché a nezaplísňené podestýlky do míst, kde není intenzivní proudění vzduchu – průvan,
- použití speciální přikrývky – vestičky,
- umístění telete do termoboxu (použít lze elektrické desky používané v odchovu selat, kdy tepelné záření zahřívá břišní partii telete) nebo pod infralampu (tele musí ležet na dostatečně vysoké vrstvě suché podestýlky, aby nedošlo k podchlazení břicha),

- včasném a časté napojení telete 4x až 5x denně dostatečným množstvím teplého mleziva nebo mléčného nápoje o teplotě 40 až 42 °C,
- umístění silně podchlazeného telete do teplé vodní lázně po dobu 15 až 30 minut, které se následně vysuší (vyfěnuje) a umístí pod zdroje tepla,
- kontaktování veterinárního lékaře – a to v případě velmi rychlé změny stavu a u těžších stupňů podchlazení, kdy je nutná aplikace energetických nápojů nebo podání infuzních roztoků.

6.

JAKÉ JSOU PROJEVY TELAT při chladovém stresu?

- Chladový stres se objevuje u telat **po těžkých a dlouhých porodech** (asfyktická telata s min. sacím reflexem), telat narozených bez dohledu (není přehled o příjmu mleziva), telat málo životaschopných, předčasně narozených, malých a velkých apod.
- U **novorozenců začíná chladový stres při teplotě prostředí pod 9 °C**, a to v podmínkách bez průvanu.

PODCHLAZENÍ

se dá u telat rozpoznat mimo jiné podle:

- studených konců ušních boltců a distálních částí končetin
- mají obvykle slabý sací reflex
- neochoty vstávat
- tělesné teploty pod 38,5 °C

Při poklesu teploty pod 38,7 °C dochází u telete k zastavení třesové termogeneze (svalová činnost v podobě třesu je mechanismem zajišťující teleti produkci tepla) a nastává svalová ztuhlost (tzv. rigidita).

Sliznice mulce je bledá a studená, telata nejsou ochotná ani schopná bez pomoci ošetřovatele vstávat. Pokud teplota klesá k 34,5 až 32,2°C, dochází již k těžkému poškození tkání a tělních orgánů, zejména mozku.

Při poklesu teploty jádra těla k 30 °C telete upadá do kóma a rychle hyne.

7.

JAK JE TO S MLEZIVEM OD PRVOTELEK ?

- Rozdíly v kvalitě mleziva prvotetek a starších krav existují.
- V chovatelské praxi často zaznívá názor, že „mlezivo prvotetek je nekvalitní“ a v některých chovech jim telata nejsou napájena vůbec.
- Většinou je používáno mlezivo od starších krav

- Měla by však platit zásada, že každý ošetřovatel a dojič bude umět používat kolostroměr nebo refraktometr, k individuálnímu a objektivnějšímu posouzení kvality mleziva,
- Potom rozhodnout, zda-li jim bude tele napojeno.
- Kvalitní mlezivo lze získávat i od prvotetek (kterých bývá ve stádě až 40 % podle intenzity brakování).

8.

OBECNÉ ZÁSADY PRO NAPÁJENÍ TELAT MLEZIVEM

- Zákonný požadavek na dobu do kdy musí být tele napojeno mlezivem je jedním z bodů uvedeným ve Směrnici rady evropské unie 2008/119/ES.
- V příloze této směrnice je v bodu 15. doslovně napsáno, že **„každé tele musí dostat co nejdříve po narození mlezivo, v každém případě však během prvních šesti hodin života“**.
- Množství mleziva na první napojení by mělo u telete bez zdravotních problémů (málo životaschopného, bez sacího reflexu apod.) odpovídat orientačně 6% jeho živé hmotnosti, tedy 2 až 2,5 l mleziva.
- V prvních 24hodinách od narození by tele mělo přijmout celkem 10 % ze své živé hmotnosti, tedy 4 l mleziva, a to v několika dílčích dávkách.

Orientační množství mleziva

	velká plemena (např. holštýn, české strakaté)	malá plemena (např. jersey)
na první napojení	2 až 2,5 l	1,5 až 1,8 l
první den života telete	nad 4 l	nad 3 l
počet napájení za den	Minimálně 3, lépe 4 až 5 napájení v průběhu prvního dne života	

9.

JAKÉ MLEZIVO PRO ZKRMOVÁNÍ VYLOUČIT?

Kvalita mleziva se kontroluje jak smyslově, tak i pomocí přístrojů (kolostroměr, refraktometr).

Pro napájení telat se vyloučí mlezivo, které:

- je velmi vodnaté a neodpovídá výše uvedeným charakteristikám mleziva
- je od nemocné krávy
- je nahnědlé barvy nebo se v něm objevují příměsi vloček (zánět)
- obsahuje velké množství krve
- mlezivo u kterého byla zjištěna nízká koncentrace imunoglobulinů

10.

OVLIVŇUJE MNOŽSTVÍ PŘIJATÉHO MLEZIVA MORTALITU A MORBIDITU TELAT?

ANO!

Jak kvalita, tak i množství mleziva je rozhodující pro zajištění dostatečné hladiny protilátek v krvi telat.

Z tabulky je zřejmé, že stáda, kde jsou telata napájena mlezivem v objemu do 2 l je četnost úhynů dvojnásobná, a to v porovnání s telaty, kterým bylo podáno mlezivo v objemu 3,8 až 4,8 l.

Množství podávaného mleziva telatům a četnost úhynů u telat

Množství podaného mleziva	Počet stád	Četnost úhynů
0,95 až 1,9	18	15,3
2,9 až 3,8	16	9,9
3,8 až 4,8	26	6,5

11.

U PROBLÉMOVÝCH ODCHOVŮ JE NUTNÉ ZAČÍT S LAKTOGENNÍ OCHRANNOU VÝŽIVOU

- Po uzavření prostupnosti sliznice, (někdy již po 24hodinách po narození) působí imunoglobuliny v mlezivu v trávicím traktu proti patogenním mikroorganismům.
- Lokální ochrana střeva bývá nazývána jako „střevní – laktogenní imunita“.
- Zejména v problémových chovech (s vysokou četností průjmových a respiračních onemocnění) se doporučuje zavést tzv. „**ochrannou laktogenní výživu**“.

- Ta spočívá v náhradě části mléčného nápoje telatům ve věku od 4. do 14. dní kvalitním mlezivem, a to v objemu 0,5 až 1 litr za den.
- Toto mlezivo je smíšeno s mléčnými nápoji.

- A. VČASNÉ ZAPRAHOVÁNÍ KRAV**, tedy přechod krav na stání na sucho (zaprahování, zasušení – ukončení produkce mléka krávou), - regenerace mléčné žlázy, kontakt se stájovými patogeny – v případě převozu krav mezi farmami apod.).
- B.** Krávy by měly být **ZAPRAHOVÁNY MIN. 8 TÝDNŮ PŘED** plánovaným termínem telení.
- C.** Vysokobřezí jalovice by zase měly být z odchoven **VČAS PŘESUNUTY DO REPRODUKČNÍ STÁJE**. Působení stájového prostředí (kontakt se stájovými patogeny) na matky a jejich případná vakcinace proti vybraným chorobám v období stání na sucho, zajišťuje produkci dostatečného množství i škály protilátek, které tele budou chránit před infekcemi.
- D.** Kvalita a množství přijímaných krmiv matkami v období stání na sucho má svou významnou úlohu. **NEZVLÁDNU TÁ VÝŽIVA V PŘEDPORODNÍM OBDOBÍ** může zvyšovat riziko vzniku mnoha zdravotních poruch (poporodní paréza, metabolické poruchy aj.), potom je kvalita získaného mleziva výrazně horší.
- E. PŮSOBENÍ STRESOVÝCH SITUACÍ**, např. stres v průběhu porodu, při převodu krav z porodny do dojírny, křik a hrubé zacházení v dojírně, tepelný stres aj., které negativně působí jak na spouštění mléka, tak i na jeho kvalitu.
- F. DOJENÍ PRVOTELEK**, dojič v průběhu přípravy na dojení a samotného dojení musí být maximálně ohleduplný a trpělivý.
- G.** Kvalitu ovlivňuje i množství nadojeného mleziva, proto se doporučuje **ZÍSKÁVAT OD KRAV NA PRVNÍM A DRUHÉM DOJENÍ PO OTELENÍ MAX. 8,5 L**.

CO JE LEPŠÍ? PŘIROZENÉ KOJENÍ NEBO NAPÁJENÍ Z LÁHVE?

V chovatelsky vyspělých státech, mezi které se řadí i ČR je přednost jednoznačně dáována „**kontrolovanému – řízenému**“ **napájení**, s použitím tzv. tupláků (pozinkovaná nádoba o objemu 3 l).

Proč tomu tak je?

- některé krávy mají nevhodné tvarové a rozměrové parametry vemene a struků, což způsobuje výraznou komplikaci při sání telete (prověšená vemena se struky nízko nad podlahou porodního kotce)
- chybí kontrola kvality a smyslové posouzení mleziva krávy,
- část krav není ochotná nechat tele sát (problémy zvláště u prvotelek)
- chovatel ztrácí přehled o množství přijatého mleziva,,
- zvýšené riziko neadekvátního příjmu mleziva nastává v případě anatomické vady nebo neprůchodnosti strukového kanálku
- telata po těžkých porodech, s nedostatečným sacím reflexem a jinými zdravotními problémy jsou odkázána na asistenci ošetřovatele

PLUSY A MÍNUSY ROZDÍLNÝCH METOD KONTROLOVANÉHO NAPÁJENÍ TELAT MLEZIVEM?

pozink tupláky

PLUS

- sání mleziva přes „cucák“, jednoduchá manipulovatelnost a snadné čištění, dobrá skladovatelnost, velký objem – 3 litry

MÍNUS

- chybí rýsky pro odměřování vypitého mleziva, rychlejší chladnutí mleziva, a to v porovnání s umělohmotnými láhvemi

plastové láhve

PLUS

- sání mleziva přes „cucák“, jednoduchá manipulovatelnost a relativně snadné čištění, výborný přehled o množství přijatého mleziva, dobrá skladovatelnost, velký objem – 3 litry, některé typy umožňují regulovat průtok mleziva při sání, dobrá termostabilita mleziva v plastové nádobě

MÍNUS

- čištění vyžaduje použití mycích pomůcek, některé typy cucáků mají neadekvátně velké průměry otvorů

vědra s „cucákem“

PLUS

- sání mleziva přes cucák, umožňuje odměřovat dávky mleziva a kontrolovat i jeho spotřebu, vědra lze dobře čistit a desinfikovat

MÍNUS

- namáhavější manipulace s více vědry současně, rychlejší chladnutí mleziva, horší čištění (držák cucáku a případně i nasávací trubička), často neadekvátně velké průměry cucáků

napájení z vědra – z volné hladiny

PLUS

- velmi jednoduchá a snadné čištění a desinfekce, dobrá skladovatelnost většího počtu nádob

MÍNUS

- rychlé chladnutí mleziva, nefyziologicky spontánní a organizačně náročný způsob napájení telat mlezivem

jícnová sonda

PLUS

- absolutní podpora příjmu mleziva u slabších telat, přehled o příjmu mleziva teletem.

MÍNUS

- vyžaduje zručnost a zkušenost ošetřovatele při zavádění sondy (eliminace rizika zavedení sondy do průdušnice), horší čistitelnost (často v jícnové sondě jsou zbytky mleziva – zahnívající, plesnivějící), některé typy příliš tvrdých sond mohou velmi dráždit sliznici dutiny ústní a jícnu (riziko protržení jícnu).

MŮŽE BÝT PŘÍJEM MLEZIVA JÍCNOVOU SONDOU PŘIJATELNÝ?

- **neměla by být v praxi rutinně používána**
- má své opodstatnění pouze v případech, kdy je tele málo životaschopné (těžké porody, asfyxie apod.) a jsou bez sacího reflexu
- u telat, kde sací reflex je silný, je vhodnější nechat telete přijímat mlezivo přes „cucák“ sáním
- chovatelé holštýnského plemene, zvláště v USA, používají rutinně u všech telat silové napájení, a to až v dávce 3,5 l mleziva na první napojení
- takto velký objem mleziva, který je zcela nefyziologický (objem slezu je do 1,5 l) pak nenatéká pouze do slezu, ale také do bachoru, který opouští do 2 až 3 hodin.
- efekt násilného podání mleziva je někdy potvrzen, jiné práce naopak zjistily vyšší absorpci protilátek z mleziva u telat, přijímajících mlezivo z láhve s cucákem.

- Dalším argumentem proti , je legislativa. V zákoně na ochranu zvířat proti týrání 246/1992 Sb. v aktuálním znění je napsáno, že: „**hospodářským zvířatům nesmí být podáváno krmivo nebo nápoj způsobem, který vyvolává zbytečné utrpení**“.
- Za utrpení se považuje podnět a zákrok, který u zvířete způsobuje bolest, zranění, zdravotní poruchu nebo smrt. **U zdravých telat je tento způsob podání mleziva zcela zbytečný.**
- u telat bez nebo s minimálním sacím reflexem, podchlazených apod., je jícnová sonda jedinou metodou, jak tele zachránit

Chovatelé musí pravidelně zjišťovat, zda-li mají dostatečné zásoby rezervního mleziva

- Kdy to může nastat? Matka nemůže být podojena (metabolické problémy, poporodní komplikace, úrazy), nebo, kdy mlezivo matky je nízké kvality.
- Předzásobením mlezivem je optimální chovatelskou strategií, protože 25 až 30 % narozených telat pochází od prvotetek, s mlezivem zpravidla horší kvality.

Jak uchovávat?

- krátkodobým chlazením (na 4-5 dní)
- okyselováním
- dlouhodobým zmrazením (označené láhve – datum, číslo krávy, kvalita mleziva)

17.

JAK MLEZIVO ZMRAZOVAT?

Mlezivo může být zamraženo a uchováváno v mrazničce po dobu až jednoho roku, aniž by došlo k výraznému zhoršení jeho kvality.

- A to za předpokladu **perfektní funkčnosti mrazničky** (vysoké vrstvy zmrazků v mrazničce negativně působí na výslednou teplotu v mrazničce).
- Zmrazené mlezivo lze zkrmit telatům **do půl roku** od jeho uložení v mrazničce.
- Teplota musí dosahovat – 20 °C.

- uchovávat v **maloobjemových nádobách nebo sáčcích**, případně ve speciálních vacích, s popiskou (číslo krávy, datum nadojení, kvalita zjištěná kolostroměrem, datum, do kdy má být mlezivo spotřebováno)
- existuje již celá „vymakaných“ zařízení pro přípravu a uchování dávek mleziva. Např. jsou automatické dávkovače mleziva, plnicí vaky o objemu 1 až 3 litrů
- ty jsou uloženy v umělohmotné kazetě, která zajišťuje nejen perfektní a rychlejší zchlazení a zmrazení mleziva, ale i usnadňuje následné rozmrazení obsahu ve speciálním ohřivači, kde kazety se vloží do rotujícího ohřivače s teplou vodou

18.

JAK MLEZIVO ROZMRAZOVAT?

Rozmrazování mleziva musí být šetrné, aby nedocházelo k znehodnocení jak protilátek, tak i živin.

- Musí být **dostatečně rychlé**, aby nedocházelo k nárůstu nežádoucích mikroorganismů.
- Mezi vyjmutím mleziva z mrazničky a jeho ohřevem **< 45 minut!**
- Mlezivo se rozmrazuje vložením do vodní lázně s teplotou okolo **45 °C**.

- Vyšší teploty rychleji zmražené mlezivo zkapalní, ale poškození imunoglobulinů je vyšší.
- Možností je i rozmrazování mleziva pomocí **mikrovlnné trouby**.

Výkon trouby musí být nastaven na co nejnižší výkon - „defrost“ nebo nastavení otočného knoflíku na symboliku dvou sněhových vloček.

- Po dobu ohřevu, resp. rozmrazování mleziva je nutné s **nádobami pravidelně míchat**, pro zabránění vzniku „horkých ložisek“.

Cílem okyselování je eliminace množení mikroorganismů v mlezivu.

- Mlezivo lze okyselit za účelem buď krátkodobého, nebo dlouhodobějšího skladování.
- Telata se napájí čerstvým mlezivem první dva dny a až od 3. - 4. dne věku je možné namísto mléka nebo mléčného nápoje podávat **okyselené mlezivo**.
- Konzervovat lze mlezivo 8,5 % kyselinou mravenčí, v dávce 30 ml/litr mleziva.
- Při dlouhodobém uchovávání, je nutné docílit i nižšího pH.
- Před použitím se potom kyselý mlezivový nápoj neutralizovat přidáním jedlé sody (pH 5 až 5,5) v dávce cca 3 až 4 g/l, a to v závislosti na skutečném pH mlezivového nápoje.
- Fermentace mleziva za použití mléčných kultur je jednou z variant konzervace, v chovech ale není tato metoda používána.
- Fermentované mlezivo se zkrmuje telatům také od 3. až 4. dne věku.

- Při běžné teplotě je možné mlezivo uchovávat až 5 dnů, zatímco při jeho uložení do chladničky až 30 dní.

CO DĚLAT PŘI ÚHYNU MATKY A MLEZIVO K DISPOZICI NENÍ?

V těchto extrémních případech, lze teleti připravit nápoj o objemu 1 litru podle osvědčeného receptu:

- *600 ml plnotučného mléka*
- *300 ml vody*
- *½ čajové lžičky kvalitního slunečnicového oleje,*
- *1 až 2 čerstvá vejce,*
- *1 polévkovou lžící glukózy.*

- ✓ Podává se telatům 3x až 4x v průběhu prvního dne života telete (Fitzpatrick 2006, Agnote J46.).
- ✓ Další možností je použití kolostrálních náhražek a doplňků, a to včetně v praxi rozšířených injektorů s pastami (Kolostran apod.).

MŮŽEME NAPÁJET Odstředěným mlékem?

Oddělením smetany z plnotučného mléka získáme mléčný nápoj se standardním množstvím bílkovin, ale s minimálním množstvím tuku a tím i energie.

- Odstředěné mléko by nemělo být zkrmováno telatům do věku **3-4 týdny** a **telatům v zimním období**, kdy nároky na tělesnou energii rostou.
- Přejechod z plnotučného mléka na odtučněné by měl být **pozvolný**.
- Pokud telata denně napájíme 4,5 kg plnotučného mléka, pak ekvivalentní dávka je **7 kg odtučněného mléka**.

- Telata napájená odstředěným mlékem musí mít k dispozici **dostatečné množství kvalitního starteru**.
- Do mléka se musí **doplňovat vitamíny rozpustné v tucích** (A a D), které odstředěné mléko neobsahuje.

22.

KDY ANO A KDY NIKOLI ?

KRMIVO	krmení v nativním stavu	krmení po úpravě (pasterizace, okyselení)
mléztivo od zdravé krávy	ano	ano
přechodné mléko od zdravé krávy	ano	ano
mléko od zdravých krav před zaprahnutím	ano	ano
mléko od krav s počtem SB* nad 200 000/ml	ne	ano
mléko od krav s mastitidou bez léčby antibiotiky	ne	výjimečně ano
mléko od krav s mastitidou a léčených antibiotiky	ne	ne

JAK PASTERIZOVAT NESTANDARDNÍ MLÉKO ?

Pasterizování je jedinou cestou (mimo možnosti chemické úpravy) jak eliminovat původce průjmových onemocnění při využití nestandardního mléka

- Tepelným záhřevem může dojít k redukci počtu patogenních mikroorganismů až o 98 % (především coli infekce, salmonelly, mycoplasmy aj.).
- Pokud mléko bylo tepelně ošetřeno, pak by se mělo zkrmit telatům co nejdříve, aby nedocházelo k opětovnému vzestupu počtu patogenních mikroorganismů.

K nejrozšířenějším způsobům pasterizace mléka patří:

- **63 °C** po dobu 30 minut (nízkoteplotní, dlouhodobá pasterizace - nízkoteplotní, dlouhodobý záhřev)
- **72 °C** po dobu 15 vteřin (vysokoteplotní, krátkodobý záhřev)

Hoffman, University of Wisconsin, 2003

JAK OKYSELOVAT NESTANDARDNÍ MLÉKO?

- přidáním okyselovadla do mléka dochází k jeho koagulaci a mikrobiální stabilizaci
- to umožňuje jeho skladování po dobu 3 dnů
- hodnota pH se obvykle pohybuje okolo 4,5
- okyselené mléko je telatům zakrmováno při jeho teplotě 18 až 20 °C
- před zkrmováním telatům se doporučuje jeho alkalizace jedlou sodou

doba krmení okyseleného mléka	množství 85% kyseliny mravenčí na 10 l mléka
dnes	10 až 20 ml
zítra	20 ml
pozítří	30 ml

25.

JAKÉ MLÉKO TELATŮM NEZKRMUJEME?

- mléko, které nebylo po získání uchováno v chladicím zařízení, ale bylo volně v prostorách stájí, dojíren, v blízkosti chladicích nádrží na mléko apod.
- mléko znečištěné výkaly, nebo s obsahem hmyzu
- abnormální mléko – záněty mléčné žlázy
- mléko od nemocné krávy s horečkou
- mléko od krávy z prvních dvou nádojů po ošetření antibiotiky
- mléko s obsahem krve nebo jinak změněné

26.

NA JAKOU TEPLITU MLÉČNÝ NÁPOJ OHŘÁT?

- při teplotě mléčného nápoje okolo 35 °C dochází ke srážení nativního mléka ve slezu za 5 minut
- při teplotě 20 °C je to za 35 minut
- okyselený mléčný nápoj, lze podávat při teplotě 20 °C i nižší
- optimální teplota mléka nebo MKS pro dobré strávení i chuť, je 41 až 42 °C (zvláště v zimních měsících)

27.

ARGUMENTY PROTI NAPÁJENÍ TELAT Z VOLNÉ HLADINY

- Je to namáčení hlavy resp. celého mulce do mléka.
- Zvláště v zimních měsících může u telat docházet k vzniku omrzlin na „mokrých“ místech.
- V letních měsících jsou zbytky mléka velmi dobrým lákadlem - atraktantem pro mouchy.
- U malopřůměrových a užších typů věder se stává, že vlivem rychlého sání tele vytvoří v nádobě takový podtlak, který může vést k uvíznutí vědra na hlavě a následnému udušení.

JAKÉ JSOU NEJČASTĚJŠÍ PROBLÉMY S NAPÁJENÍM TELAT PŘES „CUCÁK“?

Ani napájení telat sáním z věder není bezproblémové, a to tehdy, když nejsou v chovech dodržovány základní hygienické zásady.

Závazné je proto následující:

- Napájecí vědra a veškeré jejich komponenty musí být umývané po každém krmení
- První vyplachování zbytků mléka musí být vždy studenou vodou
- Následuje použití čistícího prostředku – saponát, desinfekční prostředek
- Veškeré části vědra se musí mechanicky umýt (utěrkou, kartáčem – hadičky, cucáky apod.)
- Před uložením věder i s „cucáky“ je opláchnout vlažnou vodou

- Uložit nádoby a „cucáky“ na čisté místo (místa pro uložení nádob pravidelně myjeme)
- Desinfekční prostředky použít nejdéle týdenních periodách, a to zvláště tam, kde jsou problémy s chorobami respiračního a zažívacího traktu
- Důkladně se věnovat čištění hadiček a vnitřních ploch „cucáků“
- Pravidelně kontrolovat a měnit poškozené rozkousané nebo popraskané „cucáky“

NEJČASTĚJI ZJIŠŤOVANÉ NEDOSTATKY PŘI NAPÁJENÍ TELAT V PRAXI?

- Chybějící napájecí vědra napájecích nádob
Zásada: **JEDNO TELE - JEDNO VĚDRO**
- Telata nemocná musí mít vyčleněny zvláštní vědra, které nebudou používány u ostatních telat
(používat jinou barvu věder)
- Opotřebení „cucáků“ – životnost každého „cucáku“ je omezená, proto jejich pravidelná výměna je nutností („rozžvýkané“, prasklé a zpuchřelé cucáky musí být pravidelně vyměňovány)

- nízká teplota vody pro přípravu MKS
- nedodržení poměru ředění MKS s vodou, případné ředění mlékem
- nedokonalé rozmíchání MKS – tvorba hrudek a sedimentů, kdy první telata dostávají „bílou vodu“ a posledně krmená telata pak „mléčnou kaši“
- příprava mléčného nápoje a jeho přeprava na velké vzdálenosti – riziko chladnutí nápoje, zvláště v zimních měsících, možnost sedimentace mléčné krmné směsi na dno nádob aj.
- nedostatečná hygiena napájení – nepoužívání čistících prostředků a pomůcek

S JAKÝMI CHYBAMI PŘI KRMENÍ A VÝŽIVĚ TELAT SE PŘI AUDITECH SETKÁVÁM?

- Nepravidelnost zakrmování, odlišný rytmus od pravidelného 2x12 nebo 3x8 hodinového
- Nadbytečně velkého množství mléčného nápoje, zvláště při starterové výživě
- Nedodržení poměru ředění voda : MKS
- Podávání studeného nápoje (<18 °C),
- Překyselování mléčného nápoje mléka , a výrazné rozdíly v pH mléčného nápoje),
- Nedostatečná kvalita MKS, její zaplísnění, mechanické znečištění, žluklost
- Nízký obsah vitaminů a minerálních látek,
- Nevymyté vědro po mléčném nápoji s následným doléváním napájecí vody, za vzniku „bílé vody“, která „oklame“ receptory na čepcobachorovém splavu (voda pak nenatéká do bachoru, ale do slezu),
- Chybějící hygiena při krmení, nemyté misky, vědra, "cucáky" apod.,
- Vysoký obsah rostlinných komponent v MKS,
- „Rozbryndávání“ mléka v blízkost ustájení telat – atraktant pro hmyz.

31.

JE NAPÁJECÍ VODA PŘI KRMENÍ MLÉKEM NEZBYTNÁ?

- Příjem vody příznivě ovlivňuje bachorové prostředí a velmi úzce souvisí i s příjmem starteru.
- Pokud voda nevnikne do bachoru, ale přímo do slezu, klesá příjem starteru a vývoj bachoru je omezený.

- Brzké podávání vody po napojení telat mléčným nápojem je chyba, která může vyvolávat dietetické průjemy
- Optimální doba je- vodu podat nejdříve za 15 až 20 minut od předchozího napájení mléka
- Voda potom protéká jícnem přímo do bachoru a nikoliv čepcobachorovým splavem do slezu

KOLIK VODY SPOTŘEBUJE TELE?

Množství přijímané vody odpovídá u zdravého telete přibližně 1/10 jeho hmotnosti, zatímco u nemocného telete je spotřeba 8 až 10 l za den.

	VODA (za 28 dní odchovu telete)		Rozdíl v %
	ad libitum	bez vody	
Počet telat	20	21	
Spotřeba vody v l	41,33	0	
Příjem starteru			
v kg celkem	11,72	8,08	45
v kg za den	0,42	0,29	
Přírůstek živé hmotnosti			
v kg celkem	8,45	5,26	60
v kg za den	0,30	0,18	

KOLIK MLÉČNÉHO NÁPOJE V ZIMNÍCH MĚSÍCÍCH?

Chladnější období s nižšími průměrnými denními teplotami zvyšují požadavky telat na živiny a zejména energii

- V tomto období je část energie využita namísto přírůstku tělesné hmotnosti k produkci metabolického tepla a udržení tělesné teploty.
- Na nedostatek energie jsou citlivá telata do věku 3. týdnů, na restriční výživě k základní dávce 4,5 l mléka za den:

- **u telat do 3. týdnů věku**
- přídavek mléčného nápoje 0,75 l, a to při poklesu do -10°C
- **u telat starších 3. týdnů**
- přídavek mléčného nápoje 1 l při poklesu venkovní teploty do 10°C , a 1,5 l do -20°C .
- přídavek jadrných krmiv nebo starteru při mrazových teplotách by měl u starších telat dosahovat 0,5 kg/ks/den

34.

SPOTŘEBA STARTERU A MNOŽSTVÍ MLÉČNÉHO NÁPOJE

- Platí korelace mezi příjmem mléčného nápoje a starteru:
čím vyšší jsou dávky nápoje, tím nižší je ochota telat přijímat starter
- K zajištění časného příjmu starteru telaty, musí být aplikována tzv. **restrikční výživa**
- Omezit množství podávaného mléčného nápoje na max. 5 litrů za den (zkrmování vyšších objemů mléčných nápojů má své oprávnění pouze v zimních měsících, kdy teplota klesne pod 0 °C)

35.

CO DOPORUČIT PRO KRMENÍ STARTEREM?

- Včasné zahájení a to již od 2. až 3. dne věku
- Podmínkou je- se starterem podávat i hygienicky nezávadnou napájecí vodu
- Vědra na starter musí být čistá, zastřešená proti srážkám a dostatečně vzdálená od nádob na mléčný nápoj
- Podává se takové množství starteru, které odpovídá věku telat
(plné nádoby na starter jsou hrubou chovatelskou chybou!)
- Vědra na starter denně kontrolovat a likvidovat nezkrmené zbytky
- Zvláště kontrolovat startery zkrmované přes láhve s pryžovým strukem, kde vzniká možnost jejich ucpávání zbytky slin a jemných částí krmiva
- Příjem starteru měřit a zaznamenávat pravidelně, je to rozhodující ukazatel pro čas odstavu i chutnost .

JAK S VÝŽIVOU TELAT PO ODSTAVU?

- telata již nepřijímají mléčný nápoj (cca od 2 až 3 měsíce věku)
  - i nadále je starter telatům podáván a zajišťuje telatům potřebné živiny
  - začíná se předkládat mimo starter nebo další jadrná krmiva i seno (někdy bývá starter již nahrazován hrubě šrotovanými nebo mačkanými obilovinami)
  - jadrné krmivo je do 6. měsíce telatům dávkováno v množství 1 až 3 kg/ks/den
-
- od 4. měsíce věku jsou postupně do krmné dávky telatům zařazovány siláže, a to nejčastěji kukuřičné nebo travní v množství 3 až 6 kg
  - směsná krmná dávka u jalovic musí zajišťovat přírůstky 850 až 900 g/ks/den
  - po rozdělení telat podle pohlaví, což je obvykle ve věku 5 až 6 měsíců, je telatům podávána TMR, která u býků zajistí maximální přírůstky hmotnost, zatímco u jalovic optimální růst a vývin.
  - ve věku 5. až 6. měsíců přijímají telata 3 až 4 kg sena za den.

CO DOPORUČIT PŘI ODSTAVU TELAT?

- je to období, ve kterém působí na telata mnoho stresových podnětů
- cílem odchovu je minimalizovat působení stresových faktorů

- telatům se snižuje denní objem mléčného nápoje, a to min. 4 dny před plánovaným termínem odstavu
- neuplatňuje se náhlý, ale pozvolný odstav
- ponechat tele po odstavu ve VIB ještě 5 až 7 dnů, pro vyrovnání se se stresem z odstavu
- u některých typů VIB lze spojit telatům výběhy, čímž se vytvoří skupina 2 telat
- přesun do skupinových kotců, se děje podle zdraví, kondice, hmotnosti a věku tak, aby skupiny čítaly max. 4 až 6 telat
- telata neodstavovat v době, teplotních extrémů (tropické dny, mrazy), nebo náhlých změn v počasí a to buď brzy ráno, nebo ve večerních hodinách při tropických dnech
- kontrolovat zdravotní stav telat, zaměřit se respiratorní a průjmová onemocnění

CO TO JE CHOVNÝ KOMFORT A WELFARE V USTÁJENÍ TELAT?

- **Chovný komfort** je stav, kdy telata se v daném prostředí cítí dobře, nejsou vystaveny stresu a živiny krmné dávky využívají pro vlastní růst, nikoliv pro překonání stresových situací.
- Pojem **welfare**, lze definovat jako pohodu zvířat, která bývá zajištěna uspokojením jak psychických, tak i fyziologických potřeb zvířete.

- pohodou se rozumí suché a dostatečně nastlané lože
- pohodové prostředí je takové, kde telata nejsou vystavena větru, průvanu, srážkám a zdraví ohrožujícímu mikro- a makroklimatu
- v zimních měsících VIB a VSB jsou situovány čelem boxů k jihu a jihovýchodu, k zabránění intenzivního proudění chladného vzduchu do životní zóny telat (západní větry)
- v letních měsících VIB a VSB jsou situovány čelem k severovýchodu a severu, aby bylo zabráněno intenzivnímu oslunění telat
- mít přístup ke krmivům a vodě, a to celoročně, bez překonávání překážky a velké vzdálenosti

- Je to řešení, které může zlepšit nejen pracovní podmínky pro výkon pracovních činností ošetřovatelů, ale i chovné prostředí pro telata, v obdobích veder a intenzivních srážek.
- V přístřešcích musí být takové mikroklima, které nebude odlišné od venkovního.
- Přístřešky musí mít dostatečně vysoký podhled (> 4,5m), stěny musí být z části nebo celé volné. Podlaha - nejlépe betonová, vyspádovaná zajišťující odtok hnojůvky do jímky.
- VIB neumísťovat do objektů produkčních stájí pro dojnice a do prostorů připraven krmiv v případě rekonstruovaných starších typů stájí.

- sklopené uši
- svěšená hlava
- slzení očí, hnis v očích, případně změny barvy bělma, patrná je cévní pleteň oka
- suchý mulec, nebo naopak pokrytý hlenem, případně jsou na něm patrné puchýře apod.
- problémy s dýcháním – dušnost, kašel
- matná a naježená srst, olysalá místa na těle
- „nahrbený“ postoj
- průjmová onemocnění vyvolaná viry, bakteriemi nebo parazity
- nafouklé břicho (levá strana)
- snížená vitalita, někdy až stranění se ostatních telat
- nekoordinované pohyby, narážení do zábran či zdí
- nekorektní postoj telete aj.
- dlouhodobé ležení, bez ochoty vstávat aj.

VÁPENEC I DO VIB?

- Mletý dolomitický vápenec působí příznivě nejen u dojnic, ale u všech kategorií skotu, tedy i u telat!
- Alkalizace podestýlky zlepšuje chovné prostředí telat a prokazatelně i jejich zdravotní stav

Experiment

- ✓ 2 řady po 15 VIB
- ✓ Pokusná skupina s vápencem, kontrolní bez vápence

	P skupina	K skupina
dávkování vápence na podestýlku za den	2 dcl	0 dcl
počet odchovaných telat	90	82
přírůstek	0,585 kg za den	0,552 kg za den
četnost onemocnění	15x	27x
úhyn	3	5
hmotnost v 56dnech	72,15 kg	67,55 kg

DVĚ TELATA VE VIB

- Plocha VIB včetně výběhu je 2,85 m²
- Dvě telata zmenší tuto plochu na polovinu
- Zvlhčení podestýlky je dvojnásobně veliké
- Riziko podchlazení břišních partií
- Riziko vzájemného „cucání“
- Riziko zvýšené incidence onemocnění
- Prokazatelně snížený příjem krmiva, zvláště starteru a vody
- Prokazatelně kratší doba odpočinku

43.

ZKRÁCENÁ DOBA POBYTU VE VIB NA 42DNŮ

- Oproti kontrolní skupině (56dnů) jsou telata (42dnů) ve 180dnech věku o 12,3kg lehčí

44.

JSOU LEPŠÍ LETNÍ NEBO ZIMNÍ TELATA?

- Z mnohatisícových souborů vyhodnocených údajů jednoznačně vyplývá, že telata narozená v X.-III. jsou z hlediska zdraví, kondice a následné užitkovosti (o 5,7%) v kategorii dojnic prokazatelně lepší.
- Incidence onemocnění a úhynů je v letním období vyšší
- Telata se snáze přizpůsobují nižším teplotám!

PRVNÍ HODINA
 novorozeného
 telete po
 komplikovaném
 porodu

Kontrolní (check) list

	KONTROLNÍ OTÁZKA	ANO	NE	POZNÁMKA
1.	TELE MÁ PO NAROZENÍ NAMODRALÉ DÁSNĚ A MULEC. DO 20 AŽ 30SEC. PO NAROZENÍ MU ZRŮŽOVĚLY.			POKUD NEZRŮŽOVĚLY, POTOM USKUTEČNIT KYSLÍKOVOU TERAPII A NEBO PŘIVOLAT VETERINÁŘE.
2.	JSOU JAZYK ČI CELÁ HLAVA OTEKLÉ?			JESTLIŽE ANO, POTOM JE NUTNÉ JÍCNOVOU SONDOU ZAVÉST KVALITNÍ MLEZIVO V MAXIMÁLNÍM MNOŽSTVÍ.
3.	JE TELE OCHABLÉ, NEPROJEVUJE ŽIVOTASCHOPNOST S NEZVYKLÝMI PROJEVY CHOVÁNÍ?			OKAMŽITĚ MASÍROVAT.
4.	PŘI POHLEDU DO OČÍ CHOVEL VIDÍ OČI JASNÉ?			PŘI „KRVAVÝCH“ ČI BÍLÝCH OČÍCH JE NÁZNAK NEPŘIROZENÉHO, DLOUHOTRVAJÍCÍHO PORODU S NÁSLEDNÝMI KOMPLIKACEMI
5.	SNAŽÍ SE TELE S ÚSPĚCHEM DRŽET HLAVU VZHŮRU?			PŘÍZNAKEM OSLABENÍ A NENORMÁLNÍHO STAVU JE HLAVA OHNUTÁ PŘES ZÁDA.
6.	BŘICHO TELETE NENÍ „NAFOUKLÉ“?			OPAČNÝ PŘÍPAD SVĚDČÍ O NUTNOSTI PŘÍCHOVU VETERINÁŘE.
7.	VYTÉKÁ Z NĚKTERÉHO Z TĚLNÍCH OTVORŮ KREV?			PŘÍZNAK VNITŘNÍHO PORANĚNÍ. VOLAT VETERINÁŘE.
8.	DÝCHÁ TELE NORMÁLNĚ? TO JE PRAVIDELNĚ, BEZ SLYŠITELNÉHO „CHRČENÍ“, S DOSTATEČNOU HLOUBKOU DECHU?			PŘI OCHRAPTĚNÉM ČI SÍPAVÉM DECHU TO MŮŽE BÝT NEJEN VNITŘNÍ PORANĚNÍ, ALE TAKÉ NEDOSTATEK VZDUCHU.
9.	OZÝVAJÍ SE PŘI DÝCHÁNÍ „BUBLAVÉ“ ZVUKY?			POZOR NA NADECHNUTÍ PLODOVÉ VODY. ZKUSIT TUTO VODU „VYKLEPAT“ V OBRÁCENÉ POLOZE VE VISU.
10.	PŘI PRSTOVÉ DIAGNOSTICE NA ŽEBERNÍM KOŠI NANAHMÁTNEME ABNORMALITU?			LZE NAHMÁTNOT ZLOMENÉ ŽEBRO, VZNIKLÉ PŘI KOMPLIKOVANÉM PORODU. TATO KONTROLA JE NUTNÁ, PROTOŽE TOTO LZE SNADNO ZAMĚNIT ZA NEEEXISTUJÍCÍ ZÁPÁL PLIC.

.... ZÁVĚREM....

S JAKÝMI CHYBAMI SE PŘI AUDITECH NEJČASTĚJI SETKÁVÁM?

- pozdní zahájení návyku na starterovou výživu (nad 7dní věku)
- rozdrčené granule, resp. částice krmiv menší než 3 mm
- podávání šrotovaných starterů s velmi malými částicemi (zvýšená prašnost)
- příliš tvrdé nebo příliš měkké granule
- malý podíl celého zrna
- zaplísnění granulí u dna vědra
- nedostatečná čistota nádob a jejich nepravidelná kontrola (zvláště u starterů podávaných v lahvích s „dudlíky“ je jejich ucpávání časté)
- zatékání srážkové vody do věder se starterem
- nadbytek mléčného nápoje
- nedostatek vody, resp. uplatnění nesprávné premisy, že voda v mléce plně postačuje
- odstav v době, kdy spotřeba starteru je < 1,5 kg na kus a den u malých plemen skotu (jersey) a < 2 kg u velkých plemen skotu (holštýn, české strakaté)

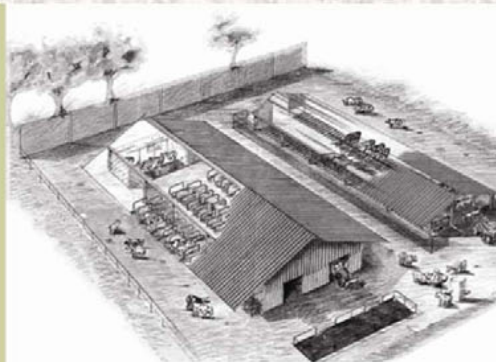

K Sokolovně 858
104 00 Praha Uhřetěves

☎ 267712001
603967705

docdol@seznam.cz
skype oldodo12

doc. Ing. Oldřich DOLEŽAL, DrSc.

www.dolezal-technologie.estranky.cz